

Factsheet

NODO-procedure

Op 1 oktober 2012 treedt de NODO-procedure in werking.

NODO staat voor Nader Onderzoek naar de DoodsOorzaak van minderjarigen.

Waarom de NODO-procedure?

De NODO-procedure is gericht op het achterhalen en registreren van de doodsoorzaak bij overleden minderjarigen in die gevallen waarin er in eerste instantie geen overtuigende verklaring voor het overlijden wordt gevonden. Dit gebeurt middels een nader onderzoek. Door het achterhalen van de doodsoorzaak en het in kaart brengen van de omstandigheden en factoren die de dood tot gevolg hebben gehad, is het mogelijk een gefundeerde conclusie te trekken over de aard van het overlijden: een natuurlijke of een niet-natuurlijke dood. Dit betekent dat toekomstige overlijdensgevallen mogelijk kunnen worden voorkomen en dat ouders duidelijkheid krijgen over het overlijden van hun kind. Dat kan helpen bij de rouwverwerking. De NODO-procedure heeft een neutraal, niet-justitieel karakter.

Wanneer de NODO-procedure?

Voorafgaand aan de NODO-procedure

Sinds 1 januari 2010 is in Nederland de Wet op de Lijkbezorging gewijzigd. Deze wet verplicht behandelend artsen, voordat zij een verklaring van overlijden afgeven, bij alle minderjarige overlijdensgevallen te overleggen met de dienstdoende forensisch arts over de aard en oorzaak van het overlijden.

De 'behandelend arts' is de arts die op het moment van overlijden van het kind verantwoordelijk is voor zijn of haar behandeling.

Na de schouw (uitwendig onderzoek), die zo snel mogelijk na overlijden moet plaatsvinden, neemt de behandelend arts direct contact op met de dienstdoende forensisch arts. De behandelend arts deelt achtergrondinformatie en schouwgegevens met de forensisch arts. Nagegaan wordt of het overlijden van het kind overtuigend (binnen de grenzen van huidige kennis en inzichten) te verklaren is uit de ziektegeschiedenis van het kind en of het overlijden verwacht werd. In samenspraak komen de behandelend arts en dienstdoende forensisch arts vervolgens tot één van de volgende conclusies:

- natuurlijk overlijden, bekende oorzaak;
- geen aanwijzingen voor een niet-natuurlijk overlijden, nog onbekende oorzaak;
- (aanwijzingen voor) niet-natuurlijk overlijden (zoals een ongeval, zelfdoding of een misdrijf).

Wel of geen NODO-procedure

Alleen wanneer tijdens telefonisch overleg met de dienstdoende forensisch arts blijkt dat de doodsoorzaak niet (voldoende) duidelijk is én er geen aanwijzingen zijn voor een niet-natuurlijk overlijden, wordt door de dienstdoende forensisch arts de NODO-forensisch arts ingeschakeld. De NODO-forensisch arts overlegt met de NODO-kinderarts op basis van een eerste schouw of nader onderzoek naar de doodsoorzaak in gang moet worden gezet. Wanneer de NODO-forensisch arts en NODO-kinderarts gezamenlijk besluiten dat een overleden kind binnen de NODO-criteria valt, wordt het kind nader onderzocht in het kader van de NODO-procedure.

Wat is de NODO-procedure?

Als het onderzoek door de NODO-forensisch arts, na overleg met de NODO-kinderarts, geen of onvoldoende verklaring voor het overlijden oplevert, wordt het kind vervoerd naar een ziekenhuis dat gespecialiseerd is in NODO-onderzoek. Ook wel een NODO-centrum genoemd. Er zijn twee NODO-centra in Nederland, te weten het AMC te Amsterdam en het UMC te Utrecht. In het NODO-centrum wordt het kind verder onderzocht. Het NODO-onderzoek wordt uitgevoerd door een opgeleid en toegerust multidisciplinair team. De NODO-forensisch arts voert in de eerste fase van het onderzoek postmortaal onderzoek uit en heeft de regie over het NODO-team. Het team bestaat uit de NODO-forensisch arts, een NODO-kinderarts en een NODO-patholoog. De NODO-kinderarts voert zo nodig aanvullend pediatrisch onderzoek uit en neemt de gezinsanamnese af. De NODO-patholoog voert indien nodig een obductie uit.

Hoe wordt omgegaan met de ouders?

De behandelend arts informeert de ouders over de komst van de NODO-forensisch arts. Aan de ouders wordt uitgelegd dat het een standaard procedure in Nederland betreft, die gevolgd wordt bij elk geval van overlijden van een minderjarige waarbij de doodsoorzaak niet duidelijk is.

Wanneer de NODO-forensisch arts na een eerste schouw, in overleg met de NODO-kinderarts beslist om de NODO-procedure te starten, zal hij de ouders uitgebreid informeren over de verschillende aspecten van het onderzoek.

Er is ook een folder beschikbaar voor de ouders, waarin de procedure nog eens schriftelijk wordt toegelicht. De NODO-forensisch arts is ook degene die toestemming aan de ouders voor een obductie vraagt. Als de ouders geen toestemming geven voor de obductie kan de NODO-forensisch arts vervangende toestemming vragen aan de rechter. Ouders mogen tijdens de NODO-procedure zo veel mogelijk bij hun overleden kind zijn. De NODO-forensisch arts informeert samen met de NODO-kinderarts de ouders van het kind over de uitkomsten van de NODO-procedure.

Wat zijn de mogelijke uitkomsten van de NODO-procedure?

De NODO-procedure verloopt in stappen. Als tijdens de procedure duidelijk wordt wat de doodsoorzaak is, of als duidelijk wordt dat sprake is van een niet-natuurlijk overlijden, dan wordt de NODO-procedure gestaakt en treedt de procedure in werking zoals gebruikelijk is bij een niet-natuurlijk overlijden. Als gedurende of aan het eind van de NODO-procedure een ziekte wordt gevonden als doodsoorzaak dan wordt de procedure gestaakt en een verklaring van overlijden afgegeven door de NODO-forensisch arts.

Als de gegevens en (voorlopige) uitslagen bekend zijn, beoordeelt het NODO-team de beschikbare informatie om tot een conclusie te komen omtrent de oorzaak en aard van het overlijden van het kind. Het onderzoek duurt in beginsel niet langer dan 24 uur. Dit is mede afhankelijk van het al dan niet uitvoeren van een obductie. Het streven is om binnen drie dagen een voorlopig oordeel te geven over doodsoorzaak en aard van het overlijden, zodat het lichaam kan worden teruggegeven aan de nabestaanden. De definitieve conclusie volgt zo snel mogelijk, in principe binnen een maand.

De volgende uitkomsten zijn mogelijk:

- er was sprake van een natuurlijk overlijden en de doodsoorzaak is achterhaald. In die gevallen geeft de NODO-forensisch arts een verklaring van overlijden af;
- er bestaat naar aanleiding van het onderzoek toch twijfel over de natuurlijke aard van het overlijden of er zijn aanwijzingen voor een niet-natuurlijk overlijden. In die gevallen wordt alsnog contact opgenomen met het Openbaar Ministerie en volgt de standaardprocedure bij niet-natuurlijk overlijden;
- er was sprake van een natuurlijk overlijden, maar de doodsoorzaak blijft onbekend. In die gevallen geeft de NODO-forensisch arts een verklaring van overlijden af met de aantekening dat de NODO-procedure heeft plaatsgevonden.

In alle gevallen worden de overlijdenspapieren door de NODO-forensisch arts ingevuld. De resultaten van de NODO-procedure worden besproken met de ouders. NODO-forensisch arts en NODO-kinderarts overleggen met elkaar over wie dit gesprek gaat voeren.

Hierna wordt er met de ouders een afspraak gemaakt voor de bespreking van de (eventueel voorlopige) uitslag van de NODO-procedure, waarbij in overleg met de ouders kan worden bepaald hoe uitgebreid de informatie moet zijn. De NODO-forensisch arts en eventueel –kinderarts geven vooral informatie over de doodsoorzaak. Ouders kunnen met de behandelend arts nader ingaan op eventuele gevolgen voor andere familieleden, bijvoorbeeld als er sprake is van erfelijke aandoeningen. Een aantal maanden na het overlijden hebben ouders en eventuele andere leden van het gezin een nagesprek met de (kinder)arts. Tijdens dit gesprek is er aandacht voor de medische en emotionele aspecten omtrent het overlijden en de verwachtingen over de toekomst. Ook wordt in dit gesprek gevraagd naar de ervaringen van ouders met de NODO-procedure.